

Beschouwing der Kunst-
werken van hof in leven zijnde
Nederlandsche meesters.
Amsterdam, 1824.

~~23~~ 33

H

62 12

88
FL
62

BIBLIOTHECA

J. A. J. Carré.

Reordeling
del
Tombstelling
in
Amsterdam
1924.

BESCHOUWING
DER
KUNSTWERKEN

van nog in leven zijnde

NEDERLANDSCHE MEESTERS,

TEN TOON GESTELD

OP DE ZALEN BOVEN DE BEURS

TE

AMSTERDAM,

in den Jare 1824.

Gedrukt voor rekening der Auteurs,
en te bekomen bij

G. H. A R E N S,

Boekhandelaar

te AMSTERDAM.

Prijs 40 cents.

BESCHOUWING
KUNSTWERKEN

NEDERLANDSCHE MEESTERS

TEN TOON GESTELD
OP DE ZALEN BOVEN DE BEURS

A M S T E R D A M

in den jaer 1824

**RIJKS
MUSEUM**

Gedrukt voor rekening der Antiquar

en te bekomen bij

G. H. A. R. S.

Boekhandelaar

A M S T E R D A M

NOODZAKELIJK VOORBERIGT.

De Tentoonstelling van Kunstwerken door levende Meesters vervaardigd, boeit dezere dagen de aandacht van kunstaaamoedigers, zoo wel als van derzelver beoefenaren, en van allen, wier smaak voor de schoone kunsten hen tot vlijtige bezoekers dezere expositie maakt. Zij wekte ook de onze; en herinnerde, scherper dan voorheen, aan een voor twee jaren reeds opgevat, doch alstoen niet ten uitvoer gebragt, voornemen, om, als door eene wandeling over de Zalen der Tentoonstelling, niet slechts het minder geoeffend Publiek, maar ook den aanmoediger, den kunstenaar, kon het zijn, eenige handleiding te geven tot eene meer gezette en opmerkzame beschouwing dezere kunstvoorbrensfels. Het spreekt van zelve, dat wij niet verwaand genoeg zijn, in dit opzigt, den toon te willen aangeven. Wij verzekeren het volgaarne, dat, zoo iemand, wij altoos

overtuigd zijn, dat het dwalen eene menschelijke zwakheid is. Uit dit oogpunt dan willen wij den wissel dezer drie brieven aangeschouwd hebben. Doch ook te dezen aanzien moet eenige opheldering voorafgaan.

Schaars zal men het in oordeel van twee lieden over voorwerpen van kunst eene volmaakte overeenkomst vinden. Ieder moet van deze waarheid volkomen bewustzijn dragen. Ook wij verschilden nu en dan in sommige punten, en zouden, om dezelve te vereffenen, welligt eene reeks van brieven daarover hebben geschreven. Intusschen had dit ook aanleiding kunnen geven, tot het vervallen in kleinigheden, die veelal meer van het wezenlijke der zaak doen afdwalen, dan de opmerkzaamheid boeijen tot een geheel, dat, hoexeer door een vlekje ontsierd, des niettemin een schoon geheel blijft. — Dit verschil van gevoelen kon, daar men de antwoorden heeft terug gehouden, niet geheel worden opgelost. Van hier dan, dat wij gemeend hebben, al datgene, waaromtrent het verschil bestond, zoo veel zulks doenlijk was, te vereenigen, om, langs dezen weg, met ter zijde stelling van alles wat naar eenige partijdigheid zweemen kan, het onze toe te brengen

tot

tot de waardering van al het voortreffelijke dezer Tentoonstelling.

De bescheiden lezer gelieve de verdeeling der vakken niet aan te zien als eene geregelde of wettige afscheiding derzelve, noch ook de opvolging in het noemen der kunstenaars als een' maatstaf, volgens welken men in eene afklimmende lijn derzelve verdiensten kan waarderen. Eene zulke inrigting aan deze beschouwing te geven, zou in alle opzichten hoogst gevaarlijk zijn.

Eindelijk gelooven wij, voor zoo veel des woods, het Publiek te moeten opmerken, dat juist niet alles, wat wederzijds overgebrieft werd, het licht behoefde te zien. Wij hebben daarom gemeend, slechts uittreksels te moeten geven; uittreksels evenwel, die op de zaak zelve toepasbaar zijn en ook tot het openbaar maken geheel zijn ingerigt. Hetgeen dus is terug gehouden betreft eigenlijk de beoordeelde voorwerpen niet regstreeks.

En ziedaar dan wat wij gemeend hebben noodzakelijk te moeten vooraf zenden. Mogt het Kunstminnend Publiek, mogten de aanmoedigers, de beoefenaren in de lezing dezer brieven gelijksoortige genoegens ontwaren, als wij in derzelve wisseling ondervonden.

De *Vaderlandsche Kunst* gaat ons, niet minder dan hun, zeer ter harte. Zij hebben dit bij de aanbieding der voortbrengselen van hun penseel, bij hun menigvuldig en aanhoudend bezoek, bij den aankoop van een groot aantal stukken, niet onduidelijk aan den dag gelegd.

Menige schoonheid ook heeft onzen blik uren, ja dagen achter elkanderen, als vastgeklonken. Wij zagen noch den *Hollander*, noch den *Vlaminger*; de voortbrengselen hunner vereenigde school waren alleen de voorwerpen onzer beschouwing. Zij hebben ons geleerd, ja bevestigd in het vermoeden, dat *Nederland*, in wiens schoot zoo vele groote en voortreffelijke mannen gekweekt zijn en gevoedsterd, wanneer het den aanmoediger aan geen' redelijken lust ontbreekt, of den kunstenaar de behoorlijke aanmoeding niet ontstaat, dat *Nederland*, zeggen wij, geene ijdele hoop heeft, zijne voormalige grootheid in het vak der *Schilderkunst* zeer nabij te kunnen komen.

Amsterdam 13 Sept. 1824.

I.

Grij zult het niet euvel verklaren, dat ik u alzo, op mijne wijze, de alhier ten toon gehangene stukken eenigermate onder rubrieken verdeele: dit toch zal de vergelijking gemakkelijker maken.

Ik vang dus met het historieële aan, en onder dezelfde noeme ik *NAVEZ*, die ons wederom vergast, wat zeg ik, die ons verrukt en als opgetogen heeft met de kunstvoortbrengselen van zijn penseel.

Indedaad deze man is de kunst volkomen meester, en ik moet vrezen, dat ik door veel van zijne stukken te spreken, er weinig of niets van zeggen zou. Zeer trof mij zijne voorstelling der familie, die de genezing hunner lieveling van de *H. Maagd* kwamen affmeken; alles was zoo vol uitdrukking en betooverend, dat ik waarlijk in godsdienstijver bijna mede geknield zou hebben. Nevens deze mag ik vrijelijk de voorstelling van den *Bethlehemschen kindermoord* noemen; de weenende en beangste moeders, de beide op den voorgrond geplaatste kindertjes, deden in mij onwillekeurig een melancholische beweging ontstaan. Het kan zijn, en ik geloof het gaarne, dat de twee meisjes door een' kluizenaar vermaand,

in voortreffelijkheid van schildering boven de beide reeds genoemde stukken te stellen is, als minder belangwekkend zou ik voor mij liever de twee eerste verkiezen; hoe het zij, ik zwijge verder van NAVEZ, want ik mogt anderzins over deze stukken wel den ganschen brief vullen. Genoeg zij het, aan te merken, dat NAVEZ op nieuw bewezen heeft, wat eene vlijtige en gestadige beoefening vermag; men kan van hem alles verwachten, zoo zelfs, dat hij bij nog verderen voortgang (waaraan ik geenszins twijfel) in zijne kunst onovertreffbaar zal worden.

Men behoeft de vischer van LANTSHEER slechts met een' enkelen blik te verwaardigen, om overtuigd te worden, dat die kunstenaar in de school van den evengenoemden NAVEZ wordt gekweekt. Deze schildering echter, hoe fraai van schildering, heeft toch, mijns bedunkens, in de ordonnantie iets vreemds.

De genievolle MORITZ, wiens lof en roem allereuwe genoeg bekend zijn, heeft zich thans niet willen onttrekken, om het publiek de stalen van zijne kunst ter beschouwing aan te bieden. Zijne bijbelsche voorstelling overtreft bijna al wat ik immer van zijne hand zag. De engel trok voornamelijk mijne opmerkzaamheid tot zich, als zijnde van eene bijzonder fraaije schildering; deszelfs beschouwing deed mij naauwelijks het mischien wat al te kolossale voorste beeld (denkelijk SALOME of een wachtster bij het graf) opmerken. — MORITZ, gelijk ik reeds zeide, heeft onbegrijpelijk veel vernuft; dit schittert op nieuw luisterrijk door, in de breede behandeling

VAN

VAN ZIJN' ZOGENOEMDEN KOOPMAN IN PRENTEN, waarvan de uitlegging.... doch ik houde niet van zinspelingen; de rondborstige Hollander kan dit naauwelijks gedoogen, en ik meen daarom naar het verklaren van deze toespeling geene verdere nasporing te doen.

De veelbelovende KRUSEMAN, die thans zijne studiën te Rome met zoo veel vlijt als vrucht achtervolgt, verdient alle lofspraak zoo wel wegens den bedelenden Belifarius, als over den ouden man met een slapend kind. Ook hij zal de verwachtingen, die men van hem en zijne bekwaamheden koestert, wanneer hij op den eensbetreden weg voortgaat, niet te leur stellen.

Gij had zeker verwacht, dat ik reeds vroeger gewag zou gemaakt hebben van RICQUIER, wiens historiestukken, tot ons vaderland betrekkelijk, naar uw oordeel mischien, eerder hadden moeten worden opgenoemd; doch, beste vriend, laat u de opvolging in mijne beoordeeling geenszins strekken tot een rigtfoer, om naar dezelve de meer of mindere verdiensten der kunstenaars te bepalen. RICQUIER, en dit zij voldoende, staat bij mij op een' hoogen prijs; ik waardeer zijne bekwaamheden, zoo als men die van een ieder, hem gelijk, moet waarden; fraaije penfeelsbehandeling, uitnemende ordonnantie, vol van karakter en uitvoerig, waren zijne stukken, die veler bewondering na zich trekken; er is echter iets in, dat veler oogen minder bevalt, doch hetwelk hij met zijne Zuidelijke kunstbroeders gemeen heeft; maar ik beken gaarne, wat mij mis-

A 5

haagt,

haagt, is mischien behagelijk voor anderen, en daarom basta!

Wat dunkt u van SPRUIJT? Een welgekozen onderwerp, goed van samenstelling en schildering zijnde, moest het niet misfen, belangstelling te wekken voor een' kunstenaar, die, voor zoo veel mij bewust is, nimmer ons de vruchten zijner behandeling openlijk heeft voor oogen gesteld. Ik verheuge mij des in dezen aanwinst en wensche, dat hij ons voortaan zijnen arbeid niet meer zal onthouden, terwijl ik vertrouwe, dat het onthaal thans door hem genoten, alle verdere mededeeling krachtig zal aandringen.

Zijne Landgenooten gaan steeds ijverig voort het historiële vak te beoefenen. Zoo leverde ons DUCQ te Brugge andermaal twee voorstellingen, uit de fabelhistorie ontleend, die uitnemend en fraai van behandeling zijn.

GEIRNAERT te Gent verdient, om de goede ordonnantie, even zeer den lof hem in vroeger tijd toegezwaaid; doch ik moet hier tevens mijne aanmerking herhalen betrekkelijk datgene, wat ik ten opzichte van RICQUIER als mijne gevoelens heb aangestipt: hier altoos, zoo ergens, geldt zij.

MAES, gepensioneerd van Z. M. te Rome, zal voorzeker het onschatbaar gunstbewijs des Konings zich meer en meer waardig maken. Veel lof breng ik ook hem toe, offchoon er wel eene enkele aanmerking, b. v. op het hoofd van den H. SEBASTIAAN, zou te maken zijn. Hooge en wel-

ver-

verdiende schatting breng ik toe aan de uitvoering van de Pefferari, voor eene Madonna zingende. Dit stuk is inderdaad voortreffelijk bewerkt. Hij gaat voort met zich verder te volmaken, en te betoonen, dat het vaderland regt had, op zijne verdere volmaking aan te staan.

MOONS van Antwerpen heeft twee stukken geleverd, het eene uit de gewijde, het ander uit de ongewijde geschiedenis. Beide doen hem aanspraak maken op een ieders hoogschatting van zijn verdienstelijk penfeel.

THYS te Brusfel, die ons den schilder MIEREVELD voorstelt, toen hij van den aartshertog ALBERTUS de jaarwedde en een vrijgeleidebrief ontving, verdient, om de goede ordonnantie en bevallige schildering wel, dat ik U op hem opmerkzaam make. Ik twijfel geenszins, of hij zal ons bij eene volgende gelegenheid nog betere vruchten zijner vlijt aanbieden.

Maar wat helpt het wenschen? zult gij zeggen, en gij hebt gelijk, want zoo deden wij ook eens vroeger, wegens de voortbrengfelen van SCHOENMAKER DOJER, en deze zijn, het spijt mij, niet vervuld geworden; immers hetgeen wij voor twee jaren van dezen kunstenaar hebben gezien, overtrof zeker de komst van HUGO DE GROOT aan het huis van zijnen vriend DAATSELAAR, ons nu ter beschouwing aangeboden, ik wensche (ziedaar al weder een) dat men bij een volgende tentoonstelling niet behoeven zal, zich op deze of dergelijke wijze over hem te uiten.

De

De jonge PORTMAN blijft zijne eens verkregene toejuiching op eene waardige wijze handhaven. Ik zie in hem een' groot schilder te gemoet. DE RUYTER bij het lijk van M. H. TROMP, was vol kracht en uitdrukking, en trok aller opmerkzaamheid tot zich. BAUER, eindelijk, heeft met zijn Priamus, smeekende Achillis om het lijk van HECTOR, vele verdiensten aan den dag gelegd. De achtergrond is een weinig te zwart

Onder de portretten beslaan, als altijd, die van HODGES ook thans geene geringe plaats. Alles wat uit zijne hand komt is altijd goed, fraai, en men behoeft slechts HODGES te noemen, om daarmede tegelijk den voortreffelijken portretschilder aan te duiden. Dat van L. MORITS komt mij voor, mede groote verdiensten in schildering en effect te bezitten. Uitmuntend waren die van DAIWAILLE; ik bewonder zijn kunstvermogen, doch verwonder mij ook, dat hij zich niet aan een meer grootsch en edel tafereel waagt. Zijne stukken hebben overtuigend doen zien, dat hem daartoe geen aanleg ontbreekt. Mogt hij dan ook eens ons op andere en heerlijke vruchten onthalen, die zijn roem als groot schilder niet slechts bevestigen, maar ook verhoo-gen. Het Publiek, dat thans zoo veel genoeg in de beide portretten van DAIWAILLE heeft gevonden, zal ook gewis, hetgeen in een ander genie door hem mogt vervaardigd zijn, met welgevallen ontvangen.

GEENS te *Gent*, die ons voor de eerstemaal op de vruchten van zijn' arbeid heeft onthaald, doet zich

reeds

reeds zoo gunstig voor, dat hij bij zulken voortgang den lof, thans door hem weggedragen, bij eene volgende keer meer en meer zal zien toenemen.

Doch ik merk, waarde vriend, dat dit een langen brief zal worden, indien ik althans op gelijke wijze wilde voortgaan met u te schrijven over zoo vele portretschilders, als hunne stukken aangeboden en merkbare vlijt aan den dag hebben gelegd. Vergenoeg U des met eene weinig meer dan bloote opneming van die van den jeugdigen ANDRINGA, dat eene treffende gelijkenis heeft, van BAUER, BEIJNINCK, die loffelijk blijft voortgaan, O. DE BOER, EERENTSMAN, die de goede lessen van zijnen leermeester V. D. KOOI wel natracht, GEIRNAART, Mejuifv. HAAGES, HANSEN, dat wegens goede behandeling en juiste gelijkenis loffelike melding verdient, HOFFMAN, HOPMAN, JONXIS, KAMPHUIZEN, KIEFT, VAN DER KOOI, van wien ik betere stukken heb gezien, KRÜGER, den reeds met lof vermelde C. KRUSEMAN, wiens mans portret uitnemend voldeed, J. A. KRUSEMAN, vooral het rustend Perfisch meisje schijnt mij toe de voorkeur boven de andere te verdienen, DE LELIE, wiens meisje met fruit uitnemend voldeed en inderdaad goed geschilderd was; LOEFF, voor de eerste maal opgetreden en naar verdienste met veel bijval ontvangen, MAIJ, P. G. M. MEIJER, V. D. POLL, PORTMAN, insgelijks reeds als verdienstelijk schilder door mij aangehaald, en die een uitmuntend koloriet aan eene breede en fiksche behandeling weet te paren, SLANGENBURG, VILLENEUVE,

WACH-

WACHTELS, een ontkiemend plantje, in 10 jarigen ouderdom, dat eene zorgvuldige en naauwgezette leiding behoeft, om eenmaal het pad der kunsten met roem en eer te betreden, WEISS, WIERTZ, WURTZ, eindelijk DOJER.

Ziedaar, waarde vriend, U mijne gedachten over dezen rijken oogst medegedeeld; draagt het uwe goedkeuring weg, het zal mij hoogst aangenaam zijn, maar nog welgevalliger, indien gij mij uwe aanmerkingen even gul mededeelde. Zij zullen, wees des gerust, in dank en genoegten ontvangen worden.

A.

Amsterdam den 15 Sept. 1824.

II.

Ik hoop, dat U mijne toegezondene beoordeeling wel zal geworden zijn. Gij hebt niet te schroomen waarde vriend, met mij uwe aanmerkingen mede te deelen. Zij zullen mij overwelkom zijn. Intusfchen zal ik voortgaan, onder afwachting van uw antwoord, mijne gevoelens kenbaar te doen worden over de binnenhuizen, beelden enz.

Onder dezen beviel mij dat van EEKHOUT wel als
een

een der beste in dit genre, welke men in dit jaar heeft gezien; schikking, ordonnantie, teekening, alles was zeer fraai; EEKHOUT is een voortreffelijk schilder. Hij verdient, dat men zijne voortbrengfelen hoog fchatte, en deze waardering strekke hem ten prikkel, tot verdere aanbieding. COENE te *Brusfel* heeft met de voorstelling van zijn gevecht door twee voerlieden, menig een een' onwillekeurigen lach afgeperst; hij is uitnemend berekend voor deze foort van schilderingen. Koddig ook was het vrolijke drinkende gezelschap, hetwelk evenwel door eene andere ordonnantie in het handelen der beelden veel meer zou hebben behaagd.

OTTO DE BOER te *Leeuwarden*, toont een goeden aanleg te bezitten; er was veel goeds in zijne stukken; doch ik meende weinig vooruitgang bij hem te bespeuren. De vier voorstellingen van VAN CUYLENBURGH zijn over het algemeen, goede schilderijtjes, ook deze werden met welgevallen beschouwd. Maar vooral trok de jongeling met een dooden vogel in de hand, door P. F. LE ROIJ de opmerkzaamheid tot zich. Dit stukje doet den meester kennen; hij is derhalve alle loffpraak overwaardig, en onthoude zich voortaan niet, ons bij eene volgende gelegenheid zijne verdere voortbrengfelen aan te bieden. Eene buitengewone bevalligheid van teeken- en schildering, deed het slapend meisje van BRIAR boven vele andere stukken onderscheiden. Geen wonder dus ook, dat een ieder de bekwaamheid van dezen kunstenaar huldigt; hij heeft volko-

men

men aanspraak op hooge waardering zijner verdiensten, die hem allerwege werden toegekend. De bloemenverkoopster van Mevrouw DE LA TOUR verdient mede allen lof; de twee kaartspelende dames, en eene andere met hare kleynodiën, beide nagekomen stukken, zijn wegens de goede teekening te prijzen, en bevelen zich door bevalligheid aan. Fraai en uitvoerig waren de stukken van KNOLL, die velen groot genoeg gaven; ook HULSWIT verdient eene loffelijke vermelding voor hetgeen hij dit jaar leverde: hij schijnt zich op den regten weg te bevinden; doch zijne beelden lieten veel te wenschen over, hij kan zich tot derzelve volmaking geene moeite genoeg geven, waartoe lust, vlijt en gestadige werkzaamheid zeker veel zullen toebrengegen. Het slapend meisje door HEYDRICKA was uitnemend fraai geschilderd, schoon er b. v. op het voorschoot van het meisje eenige aanmerking zoude te maken zijn. Dit moet hem echter niet ontmoedigen; diergelijke gebreken zijn bij eene ijverige beoefening der kunst ligt te vermijden. Zoo waren het binnenvertrek en voorhuis van den jongen HANSEN mede goed geteekend en vol effect, het laatste vooral trof veler aandacht. FRANÇOIS te *Brusfel* deed overtuigend zien, dat hij een goed schilder en bekwaam teekenaar is; vele verdiensten toonde ook VAN EYCKEN te bezitten.

Ik had U zeker al voor lang opmerkzaam moeten maken op den verdienstelijken MOL van Haarlem, wiens schilder in zijn studeervertrek een ieder met

wel-

welgevallen herinnerde aan hetgeen men voor twee en vier jaren van zijne bekwame hand heeft mogen zien. Waarom levert deze kunstenaar niet weder eenig historisch stuk, waartoe hem geenszins de kracht ontbreekt? Wij hopen deze vraag bij eene nadere gelegenheid, door het leveren van zulk een werk, op eene voldoende wijze beantwoord te zien. Voor het tegenwoordige moeten wij ons vergenoegen, neen verheugen, dat hij ons een zoo fraai en uitnemend schoon bewerkt stuk van zijne hand heeft aangeboden. DOJERS kind in eene kamer was ook bevallig en goed geschilderd. Zoo ook verdient VERHOESEN loffelijke vermelding, gelijk ook SCHMID, in wiens stukken veel goeds werd gevonden. BERKMAN blijft steeds werkzaam en levert veel; ik zou echter gaarne zien, dat hij zijne beelden zoo goed bewerkte, als het overige; hij geve liever minder doch betere stukken; dit is een raad, dien men hem in opregtheid geven moet; bij deszelfs oplettende involging zal hij zeker toonen vooruit gegaan te zijn, gelijk zijne kunstbroeders SLANGENBURG en WEISS, die merkelijke vorderingen hebben gemaakt.

De kunstliefhebber door VAN STRY heeft zeer vele verdiensten, gelijk mede de voortelling der spreuk, uit den goeden ouden tijd, van vader CATS, door VAN DE POLL; veel karakteristieks toch meende ik in dit stuk te ontdekken, maar ook dat het niet met de vereischte naauwkeurigheid was geteekend. Bij BEST meende ik eenigen vooruitgang te bespeuren.

Van anderen, b. v. ANDRINGA, HAANEBRINK,

B

HA-

HARI, HORSTOK, in zeer hoogen ouderdom, JONXIS, KRUGER, LAMBERTS, SIMON, VOS en ZIJDERVELD, heeft men mede de vruchten hunner penfeelsbehandeling mogen aanschouwen; allen verdienen aanmoediging.

Gij zult het mij wel ten goede duiden, geachte vriend, dat ik, met overspringen der Landfchappen, Stads- en Wintergezigten, wier befchouwing den inhoud van mijne volgende zal uitmaken, nog met eenige woorden melding doe, van hetgeen ons zoo vele en zoo beroemde bloem- en fruitschilders hebben geleverd, en desgelijks van de zoogenoemde stillevens.

Verwagt intusfchen niet van mij, dat ik den onvergelykelijken VAN OS de regtmatige hulde die hij ten volle verdient zal kunnen toebrengen, neen, eene beter verfmedene pen dan de mijne is daartoe noodig. Ik laat het derhalve anderen over, den gevestigden roem van VAN OS, zoo dit al gefchieden kan, nog wijder te verbreiden; wij kennen hem fints lange als een voortreffelijk fchilder, die de natuur getrouwelijk nabootst; als een kunstenaar eenig in zijne foort, die daarvan de doorfcaandfte bewijzen wederom vernieuwd heeft, vooral door het bloemftuk (N°. 276) hetwelk, even als het andere, aller goedkeuring en bewondering heeft weggedragen.

BLOEMERS fchittert naast VAN OS als eene fter van den eerften rang; hij heeft de verwachtingen, die men van zijne overbekwaam kunstvermogen te voren koesterde, niet te leur gefeld. Eene uitnemende

be-

behandeling is zijn penfeel eigen. Meester van zijne kunst, zal hij, bij verdere volmaking, velen achter zich laten: met een woord, BLOEMERS zal een groot en onovertrefbaar bloemschilder worden, die juistheid aan getrouwheid paart, en daardoor voorzeker niet misfen kan, den roem in te oogften, welken een zulk talent billijk toekomt.

Mevrouw MORITZ blijft steeds voortgaan met uitmuntend fraai het penfeel te behandelen, en heeft zich door het ftuk met dood wild en vruchten, dat algemeene belangftelling verwierf, krachtig gehandhaafd. Het fruitftuk van BINQUEBANC was zeer goed uitgevoerd. EELKEMA heeft zijn bloem- en fruitftuk zeer goed gefchilderd, offchoon de kompositie zich niet zeer bevallig voordeed. Dat van Mejufvr. EVRARD, hetwelk aan hetzelfde gebrek lijdt, verdient echter veel lof.

BERNIE te *Deventer* toont veel aanleg te bezitten. Het stilleven van TEN CATE heeft vele verdienften. ESMAN van *Hilversum* heeft regt dat men van zijne ftukken eene loffelike melding make; het doode wild en jagtgereedschap zou ik voor mij beneden de beide andere stellen, uit welke ik wederom de doode faifant verkiezen zou.

EIJMER, zoo ik meen, een jeugdig liefhebber, geeft bij een goeden aanleg vele verwachtingen van zich, die hij zeker bij aanhoudende vlijt zal verwezenlijken. Ook TITSING leverde inderdaad twee verdienstelijke ftukken, die der opmerking hoogst waardig zijn. Van een ander liefhebber, ik bedoel SIN-

B 2

GEN.

GENDONK te *Utrecht*, heeft men dikwerf de door-
flaandste bewijzen van bekwaamheid gezien. Ook nu
deden zich zijne beide schilderijen door eene uitne-
mend fraaije schildering zoo behagelijk voor, dat
men er zijn aandacht op moet vestigen. Mejusvr.
DE GOEJE geb. BARBIERS, maakt aanspraak op veel
lof, zoo als ook hetgeen WEISS ons in dit vak lever-
de; de laatste, benevens SPEECKAERT, en HEIJMANS,
toonden hunne bedrevenheid, die zeker bij verdere
aanmoediging meer en meer zal aangroeijen. Het
stilleven door DE HOOP was allezins lofwaardig en
prijst zich evenzeer aan; het vereenigt bijna al wat
men in soortgelijke stukken kan verlangen, en laat,
om alles in eens te zeggen, niets te wenschen ove-
rig. Zijn heer in jagtcostuum acht ik middelmatig
uitgevoerd. De hond met dood wild van dezen zelf-
den meester schat ik het minst van allen.

Maij gaat voort met in deze soort van schildering
eer te behalen. Zoo doen ook A. en D. SALM,
beide nog jonge kunstenaars zijnde, die ik hier voor
het eerst ontmoette, hebben zich op eene zeer gun-
stige wijze aanbevolen. P. T. VAN OS Junior te *Hil-*
versum laat, door hetgeen men thans van hem gezien
heeft, veel van zich verwachten. De bloem- en fruit-
stukken van Mejusvr. VAN OS getuigen van de vor-
deringen, die zij maakt. Nog anderen, als daar
zijn KNOLL, HENDRIKS, HEKKING, HOOFT, de Jonge
G. J. VAN OS, Mejusvr. BEELDSNIJDER, GAJKE-
MA, Mejusvr. HAAGES, VAARSON MOREL, de beide
Jufvr. DE NOTER en SOLLEWIJN, legden duideljk
aan

aan den dag, wat zij voor de kunst gevoelen. De
tweede vooral werkt in vrij vergevorderden ouderdom
nog met jeugdige kracht, en wordt deswege te regt
algemeen geëerd.

Binnen een paar dagen zal ik U mijn laatste zen-
den, enz.

Amsterdam den 17 Sept. 1824.

III.

Groot was de oogst, die men omtrent het Land-
schap-, Stads- en Wintergezigten mogt inzamelen.
De met roem bekende P. G. VAN OS, de groote
kunstenaar in dit vak, heeft alle man opgetogen ge-
houden. De Natuur in al hare eenvoudige schoon-
heid getrouw te volgen, is een der eerste vereisch-
ten, ook door den landschapschilder in acht te ne-
men. VAN OS doet dit in eene zeer hooge mate. In
dit opzigt stel ik het boomrijk landschap en dat aan
het duin boven de beide anderen; alle intusfchen
wekken bewondering en eerbied, beide voor kunste-
naar en het gekozene onderwerp, en het behoeft
naauwelijks aangestipt te worden, met welk een groot
genoegen en algemeenen geest van welgevalligheid
alle zijne voorstellingen ontvangen werden. Door

dezelfde verdienstelijke hand werden ook eenige andere schilderijen, als die van MARTENS en van VAN HEEKEREN tot BRANTSENBURG, die (dit zij in het voorbijgaan gezegd) goede vorderingen maakt, gestoffeerd; alles draagt de kenmerken van den grooten Meester, die geene gelegenheid voorbij laat gaan, om zijne zeldzame begaafdheden door eene onvermoeide werkzaamheid heerlijk te doen uitkomen.

Uitmundend beviel mij het gezigt te Raaphorst door onzen SCHELFHOUT. In waarheid, zulk een behandeling van dit onderwerp liet niets te wenschen over. Het was of men de Natuur zelve in al hare schoonheid aanschouwde. De winter met schaatsenrijders was allerfraaist en betooverend; het strandgezig bij Scheveningen, en de twee Geldersche landschappen heerlijk bewerkt. Men kan ook niet anders, dan hetgeen inderdaad bewondering wekt, van den man verwachten, die de kunst volkomen meester is. MICHAELIS gaat voort de Natuur getrouw na te bootsen; dit heeft hij ons te dezer tijd overtuigend bewezen bij de voorstelling zijner stukken, die zijn' reeds gevestigden roem krachtig blijven handhaven. RAVENSWAAIJ alleen leverde niet minder dan acht stukken meest van deze soort, die niet slechts van eene onvermoeide werkzaamheid getuigenis dragen, maar ook dezen bekwamen kunstenaar groote eer aandoen. Hij paart eene fiksche behandeling aan eene goede zamenstelling. Schoon en schetsachtig waren de boeren Hoffteden, en het landschap bij 's Graveland; natuurlijk, en ligt het beste van

al-

allen, het gezigt van de hoogte te Hilversum, terwijl de stieren- en osfenkop, niet minder lof verdienen; bevallig deden zich eindelijk de twee stalletjes voor. Met een woord, alles kenmerkt den ijverigen en bekwamen leerling van VAN OS. Van die van MARTENS houde ik het gezigt op de stad Amersfoort verheven boven het bergachtig en het boomrijk landschap. OMMEGANCK schittert weder als gewoonlijk met groote verdiensten; zoo ook REGENMORTER, die onder de voortreffelijkste landschap schilders te noemen is. Het groote Basfin te Antwerpen vooral muntte, mijns inziens, onder zijne overige stukken uit. VERHEIJEN van *Utrecht*, die ons te voren zulke uitnemende stukken leverde, heeft nu wederom door eene uitvoerige behandeling de algemeene aandacht opgewekt. Het gezigt van het stadhuis en de groote kerk in 's Gravenhage, door VAN HOOVEN voortreffelijk uitgevoerd, heeft met regt ieders goedkeuring weggedragen. DUCORRON weet zijner schilderijen een' goeden stijl aan te brengen. Ik meen echter, dat hetgeen wij de laatstemaal alhier van zijne kunst zagen, beter was uitgevoerd. De vlijtige GEIRNAERD, die ik reeds vroeger noemde, verdient ook ten aanzien van de pachthoeve veel lof, gelijk mede de arbeidzame BARBIERS van Amsterdam, die de behandeling van zijne onderwerpen zoo bevallig weet in te rigten, dat hij al aanstonds de oogen der toeschouwers naar zijne stukken lokt, en uitmunt door een karakteristiek, vooral in zijne boomen duidelijk te onderkennen. HANSSSEN, de oude, heeft

B 4

door heeft zijn bergachtig landschap en het boschgezicht naar verdienste, groote eer behaald. Zijne uitmuntende behandeling wordt dus ook van mij en allen, die deze stukken zagen, op den regten prijs gesteld. DE NOTER te *Gent* heeft eene bijzondere geschiktheid tot het vak, waarin hij ons vier onderscheidene stukken ter beschouwing aanbood; het stadsgezicht met eene poort komt mij voor, de andere te overtreffen. Allen echter hebben zoo vele en velerlei verdiensten, dat aan DE NOTER geene plaats kan ontzegd worden onder de uitnemende schilders in dit genre. JELGERHUYS, die met een' onbegrijpelijken lust bezielde is, gaat gedurig voort, de uren, die hem van andere werkzaamheden overblijven, vruchtbaar te besteden. In dit opzigt alleen zou men hem den lof niet kunnen onthouden, die hem billijk toekomt, maar nog hooger moet hij om zijne schilderkunst geschat worden. Hij oogste dan ook daarvan de rijkste vruchten. Vol kracht en effect was het gezicht langs de Maas, van KNIP, die, offchoon ver van ons verwijderd, evenwel het vaderland zijne kunstvoortbrengfelen niet onthoudt, maar daarmede met volle regt hoogschatting wegdraagt. VERVLOET te *Rome* behaagde mij met zijne beide gezigten te *Rome*; allerfraaiste schildering, breede behandeling zijn in hem hoogst te prijzen. v. d. SANDE BAKHUIZEN bewijst door de keus zijner onderwerpen, gepaard met bevalligheid van stijl, en juist aangebragte stoffage, het regte punt te kunnen treffen, om ieder die in landelijke tafereelen behagen scheidt, met ge-

noe-

noegen op zijne stukken te doen neder zien. WESTENBERG, mede niet achterblijvende, gaf zeven stukken van onderscheidene verdiensten; de twee stadsgezigten met beelden muntten boven de anderen uit in sijne schildering, doch ook de overigen eischen regtmatige vermelding. Ik geloof echter van dezen kunstenaar, in dit vak, betere te hebben gezien; dit getuigenis moge hem strekken tot de welgemeende aanmerking, zijne studie niet te veronachtzamen. Stil staan is hier, even als overal, terug gaan. GELISSEN leverde een gezicht in de nabijheid van *Brussel*, dat bijzonder fraai was uitgevoerd, en derhalve met groot genoegen werd aanschouwd. De bloemschilder VAN OS bewees, dat hij ook in andere vakken weet uit te munten. Welgevallig ontving men van dezen grooten kunstenaar het door hem vervaardigde landschap, waaraan hooge verdiensten niet te ontzeggen zijn.

Mijne bezigheden vorderen gebiedend, geachte vriend, dat ik mij omtrent eenige andere kunstenaars wat besnoeije, daar ik over eenige kunstliefhebbers nog een enkel woord te melden heb. Ik heb echter geenszins het oogmerk, hen hiermede in hunne verdiensten eenigermate te verkorten. Ik zag met genoegen de stukken van ABELS, BOUMAN, die zijn goeden aanleg met wat meer beschaving moest verbinden, VAN DER BURGH, offchoon eentoonig in zijne voorstelling, TEN CATE, met veel aanleg, doch ook met vele navolging, CHRIST, wien eene bestudering der Natuur niet genoeg is aan te beve-

len, CÖBELL, wiens stukken met welgevallen werden gezien, en zich een groote onderscheiding en lof waardig maakt, DE GOEJE, SMAK GREGOOR, een voortreffelijk schilder, wederom gebleken in zijn uitmuntend landschap met vee, dat zeer hoog te achten is, HAANEBRINK, HACCOU, wiens wintergezicht veel goeds bevat, VAN HOUTEN, JANSON, mede een verdienstelijk kunstenaar, KLERK, C. W. MEIJER, die een' aangenamen toon en goede uitwerking aan zijn bergachtig landschap heeft aangebragt, NICOLJÉ, een bekwaam en zeer verdienstelijk schilder, wiens kerkgezicht, om de fraaije schildering, niet onopgemerkt bleef; hetzelfde geldt mede van LUCKX. OBERMAN, groote vorderingen makende, en die zijne paarden naar de regelen der kunst zeer goed weet te bewerken, OFFERMANS, die op een' goeden weg gaat, om een' voortreffelijk schilder te worden, VAN OORT, OOSTERHOUDT wiens boomrijk landschap met een' watermolen mede toont, dat het hem niet aan vermogen ontbreekt, om, op dit pad voorttrekde, anderen te evenaren of althans op zijde te streven, POELMAN, zeer wel berekend voor dit vak, schoon de stoffage niet beantwoordt aan het oogmerk, RENTING, een veelbeloovend leerling van den met lof vermelden RAVENSWAAIJ, J. B. DE ROIJ, die ten aanzien van zijne bevallige schildering allen lof verdient, RIJK, mede een leerling van RAVENSWAAIJ, die thans reeds de vruchten van dit onderwijs helder doet uitkomen, daar zijne goede en uitvoerige behandeling insgelijks met genoegten werden beschouwd, SAFFT,

STEF-

STEFFELAAR, zich door een goeden stijl aanbevelende, en wiens beide stukken inderdaad vele verdiensten hebben, VAN DER STOK, VAN STRAATEN, TEERLING, wegens zijne vlugge behandeling niet voorbij te zien, VOOGD, eene loffelijke onderscheiding waardig, VORDECKER, niet zonder verdiensten, WALBERG, die groote vorderingen maakt, en, de Natuur meer bestuderende, het zeer ver zoude kunnen brengen, WINTER, met een woord, deze allen hebben billijk en volkomen regt, dat men hunne talenten waardere, en de gelegenheid ter hunner aanmoediging niet onopgemerkt worde voorbij gezien. Dat zij dan ook voortgaan met eene vlijtige en opmerkzame bestudering der Natuur, en zij zullen voorzeker bij eene volgende Tentoonstelling, wanneer zij de vruchten hunner werkzaamheid ons niet onthouden, de thans verworvene eer zien verhoogen.

Behalve deze alle hebben ook nog J. A. BAKKER, CLAUS, VAN DOMMELEN, FUNCKE, GROENEWOUD, VAN DE KASTEELE, PAIJEN, VAN SCHOONE, VIS-SER, WATERLOO en ZURMUHLEN het hunne bijgebragt, om de Tentoonstelling te verrijken.

Van de liefhebbers in dit genre, waarover ik U thans schrijve, sta gerust aan derzelve hoofd de verdienstvolle BRONDGEEST. BRONDGEEST, reeds meer dan eens de bewondering zijner kunst voortbrengselen inzamelende, heeft nu wederom daartoe aanleiding gegeven. Schaars welligt zal het iemand als kunstliefhebber gelukken, in de kunst zulke vorderingen te maken als hij. Ik herinner mij nog met welge-

va

vallen het landschap met hertenbokken van voor twee jaren. Hoe bevallig, hoe aangenaam van behandeling, hoe fraai gepenfeld, is nu weder dat met eene ruïne en hoog geboomte, hetwelk niet misfen kon, of het moest een ieder behagen en doen verwonderd staan over zulke zeldzame bekwaamheden als liefhebber; zijn wintergezicht vooral viel een zulk lot te beurt, dit laatste was uitnemend uitgevoerd. Wij wenschen hem voortaan dezelfde lust, kracht en tijd, om ons andermaal te onthalen op zulke vruchten, die geen wanfmaak, maar een' gedurigen togt naar meer doen ontftaan.

Jammer dat DASVELD, zoo uitstekend berekend voor het vak, waarin hij ons gedurig stukken leverde, niet met eene meer vrijmoedige stoutheid zijn penfeel beftiert. Zijne kunstvoortbrengfelen zouden zeker meer nog dan thans de algemeene bewondering tot zich hebben getrokken.

TÖPFER, de vriend van BRONDGEEST, volgt zijn voorgangers fpoor; ook hij heeft groote bekwaamheden ten toon gefpreid. Zijn gezicht op Haarlem en het landschap waren niet zonder groote verdienften, en geven duideljk genoeg te kennen, wat men eenmaal van hem te wachten hebbe.

Denzelfden aanleg ook heeft VAN VEEN; het gezicht van eene hoogte te Rozendaal verdient ten volle de onderscheiding aan hetzelve toegekend. De ongemeen natuurlijke fchildering van het boschgezicht bij Alkmaar, won het van de eerste voorftelling. De verwachtingen, die men van zijne talenten koestert,

ert, zullen, bij eene gefladige beoefening, niet te leur gefield worden.

Anderē liefhebbers, als daar zijn NEPVEU, MULLER, PLUJM, hebben niet slechts hunne belangftelling in de kunst aan den dag gelegd, maar zij deden ook met der daad hunne onderscheidene bekwaamheden helder uitkomen en van toenemende vorderingen getuigen. De eerste liet veel goeds in het gezicht bij Bentheim ontdekken. MULLER mag men den naam van zeer bekwaam liefhebber niet terughouden. Aan niet minder dan drie zeer verdienstelijke landschappen heeft hij zijne bedrevenheid getoetst, ja, maar ook geftaafd, dat liefde voor de kunst een dringende prikkel is, ter aansporing om gedurig voortwaarts te streven. De laatste, voor de eerste maal optredende, getuigt vooral van eene loffelijke vlijt en zucht voor de kunst, die men rede heeft te hopen, dat niet verflaauwen, maar steeds meer en meer door eene prijzenswaardige liefde voor al wat fchoon en goed is zal aanwakkeren. PRAETORIUS, SPLITGERBER en ENGELBERTS hebben mede hunne belangftelling getoond; het duinachtig landschap van den eerften geef ik de voorkeur; de laatste kan bij meerdere studie zeer zeker iets beters leveren.

Klein was de inzameling van de Zeeffchilders. SCHOTEL, of, wilt gij liever, de tegenwoordige BAKHUYZEN, geeft, als deze, den toon; hij treft en roert het kalm en bruischend gemoed, hetzij men zijn zeegezicht met een opkomenden storm, of het strand-

strandgezicht aan de Zeeuwfche kusten befchouwt. Zoo moet men fchilderen, om zelfs het weinig ge- oefend oog te behagen en te verrukken. SCHOTEL verdient hooge onderscheiding, bewondering en roem, ja zelfs, indien dit weinige alles kan uitdrukken, dat zijn naam eenmaal tot het verfte nageflacht overga, gelijk die van BAKHUYZEN tot ons gekomen is.

Ook SCHOUMANS groote verdienften mag ik niet verzwijgen. Zijn woelend en ftijl water, fchoon in een gansch anderen ftijl dan SCHOTEL uitgevoerd, hebben regtmatige aanspraak op zeer hooge waarde- ring. Hij blijve mede de vruchten plukken van zijn onvermoeiden en lofwaardigen arbeid. De belang- ftelling, waarmede zijne kunstvoortbrengfelen werden aanschouwd, zijn te onmifkenbaar, om dezelve thans niet te herhalen. Ieder verlangt naar meerdere vruchten van zijne bekwaamheden, die wij met re- den hopen meermalen te ontmoeten. Anderen die ons in dit vak iets hebben aangeboden, als FRAISSINET, LIMMEN, MOREL, SJOLLEMA en OUWERKERK ver- dienen te worden aangemoedigd; de laafte heeft een goeden aanleg, die veel kan uitwerken.

Ten laafte, opdat ik ten einde spoede, hebben nog eenige andere vakken der kunst mijne opmerk- zaamheid gewekt. Het Miniatuurportret door DE LA TOUR, dat van WATRIN, OST en GREBNER zijn alleruitvoerigst en fraai, gelijk men niet anders van hen kan verwachten; de andere van SCHMETTERLING, GARDNER, ES, LEYDERDORP en SYTHOFF hebben hun-

hunne onderscheidene verdienften. De teekeningen van CHANTAL duiden eene ge oefende hand aan. Fraai ook was het zeegezicht van PLUGGER met O. I. inkt, die van CARP en EELKEMA, gelijk ook die van THIJS en van Mejufvr. WARNSINK, DE KRUYFF, Mejufvr. MEDTS en MUNSTER goed waren uitge- voerd. Men ontving er ook van BEERSTECHEER, KAMPHUYSEN, PAUWELSEN, POLAK en van SCHOONE. Van Bouwkundige teekeningen, weinig in ge- tal, hebben MOELE en KONYNENBURG ons niet verftoken. Gegraveerde prenten leverde ZEELAN- DER ons twee, naar fchilderijen van BRONDGEEST, waarin onderscheidene verdienften erkend werden. Mejufvr. SCHMETTERLING bleef met SCHULTS niet achter, blijken te geven van hunne loffelijke kunst- min, gelijk ook HOOEKAMER. In de Beeldhouwkunst onthaalde KESSELS te Rome ons met twee beelden, die van eene fchoone bewerking getuigen. ROYER verdient mede grooten lof in dit vak, vooral we- gens het zoogenoemde prijsbeeld. Hij heeft thans, door 's Konings weldaad, gelegenheid genoeg zijn talent verder te volmaken. Hetgeen hij ons hierna fchenken zal, zal, vertrouwen wij, nieuwe blijken daarvan opleveren. PARMENTIER heeft insgelijks grooten lof weggedragen; het Jafonsbeeld intusfchen heeft zoo weinig oorspronkelijks, dat men in sommige deelen eene alte vrije navolging kon ontdekken. De ervaren MORITS behoeve ik naauwelijks te noemen, om van hem ook in dit vak iets goeds te wachten; en wat zal ik zeggen van LAMMEN? Niets, dewijl het tijd

tijd wordt over te gaan tot den jeugdigen BRAEMT, een' stempelfnijder, wiens weergaë thans niet bestaat, hij laat SIMON achter zich; de laatste evenwel verdient met lof gemeld te worden, terwijl wij hopen dat V. D. KELLEN steeds voort zal gaan en toemen in groote vorderingen. RAVENSWAAIJ eindelijk toonde ook in het boetferen den bekwamen kunstenaar, RYNBOUT is in dit vak zeer lofwaardig; de breede en goede stijl, waarin hij zijn stuk heeft bewerkt, doet veel van hem verwachten.

En ziedaar dan U mijn gevoelën opengelegd; ik laat mijne beoordeeling gaarne aan uwe betere inzichten over.

RIJKS MUSEUM

09827

